

Indholdsfortegnelse

Forløbsbeskrivelse: Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!	2
Modul 1: <i>Niels Klim</i> , 1741 – Danmarks første science fiction og introduktion til forløbet	3
Modul 2: Forestillingskraft er handlekraft!.....	5
Modul 3-4: <i>Verdenshjertet</i> , Viggo Bjerring	6
Modul 5-6: <i>I bin dein Mensch</i> , 2021, Maria Schrader.....	11
Modul 7: Fremtidsforskning på skoleskemaet	13
Modul 8-14: Kritik og engagement	16
Modul 8: "Alvin" af <i>Efter solen</i> , Jonas Eika, 2018.....	16
Modul 9-10: <i>Spræng fabrikken</i> , Malte Tellerup, 2023 og Allan Otte, <i>Med ét er der en helt anden stemning i maleriet</i> , 2022.....	17
Modul 11: <i>Efter København</i> , Christian Skovgaard, 2022.....	20
Modul 12: <i>DSO 51</i> , 2018, Amalie Smith.....	22
Modul 13-14: lydværk.....	23

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Forløbsbeskrivelse: Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Hvor den klassiske science fiction kredser om teknologiske opfindelser i fjerne fremtider, er fremtiden kommet (uhyggeligt) tæt på i en række yngre danske forfatteres bud på mulige fremtider. I disse udgivelser er både teknologier og dilemmaer velkendte, og i stedet tematiseres samfundsindretningen – både politisk og mellem menneskeligt.

Gennem en udforskning af de mulige fremtider, som den spekulative fiktion fremskriver og elevernes eget arbejde med fremtidsscenarier, er det forløbets formål at åbne for en diskussion om vores egen virkelighed og muligheder for at præge fremtiden.

At kunne forestille sig alternative fremtider, undre sig og stille spørgsmål er helt centrale evner for den, som ønsker indflydelse på, hvilken retning verden skal bevæge sig i. For fremtiden findes ikke endnu. Den kan kun forestilles.

Forløbet fokuserer på genren spekulativ fiktion (science fiction) og undersøger genrens genretræk, virkemidler og temaer. Teksterne læses som udgangspunkt ideologikritisk.

Skriftlige produkter: reflekterende artikel, Kunstig intelligens og ChatGPT (ligger i materialemappen) – kan også udformes som en debatterende artikel. Se derudover årets eksamenssæt for STX (maj 2024) for yderligere opgaver inden for dette emne.

Kreative produkter: fremtidsscenarier, spekulativ fiktion (novelle), collage, lydværk.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul !: *Niels Klim*, 1741 – Danmarks første science fiction og introduktion til forløbet

Kernestof: Ludvig Holberg, af *Niels Klims underjordiske rejse* (1741), "Cocklecu"

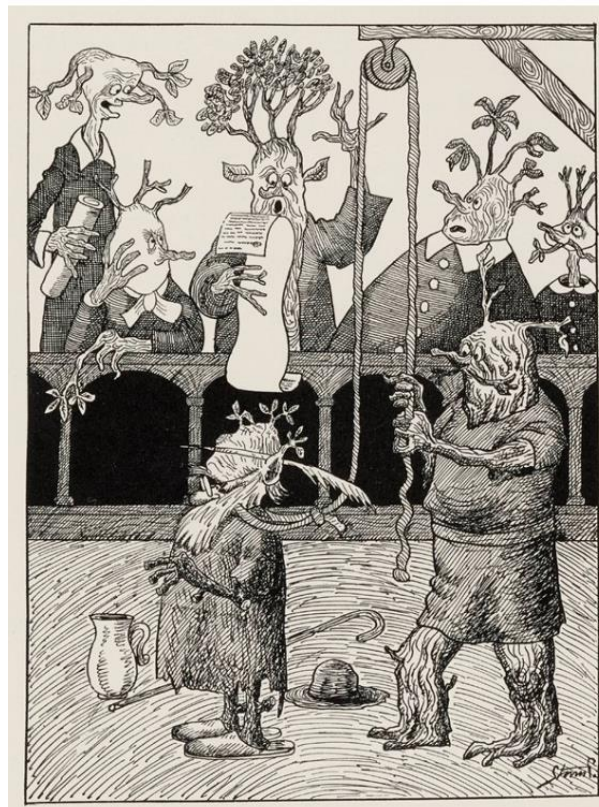
Supplerende materiale:

- Maja Bødtcher-Hansen og Mischa Sloth Carlsen, "Oplysningstid og Ludvig Holberg", af *Med Tiden*, Systime
- Introduktion til *Niels Klim* fra: <https://rundtomholberg.dk/> (se uddrag nedenfor)

Begreber: utopi, dystopi, oplysningstid, ideologkritisk læsning

Læselektie: Læs om oplysningstiden samt nedenstående introduktion til *Niels Klim*

Introduktion: I 1741 udgav Holberg sin roman *Niels Klim*. Romanen udkom på latin i Leipzig og København. Når den udkom på latin, var det, fordi Holberg gerne ville nå et internationalt publikum. I romanen følger vi Niels Klim, efter han er vendt hjem til Bergen i Norge fra sine universitetsstudier i København. Klim styrter ned i et hul i Jorden og havner på en klode, som ifølge romanen befinder sig i Jordens indre. Her møder han en verden beboet af træer med evnen til at tænke, tale og handle. Først kommer han til landet Potu beboet af langsomme, besindige og kloge træer. I Potu, som læst bagfra bliver til utop(i) (intetsted eller idealsted), findes en række særegne samfundsforhold, som overrasker Klim. Blandt andet har kvinder samme adgang til embeder som mændene. Som uddannet europæer mener Klim at vide bedre. Men for Potus indbyggerne er Klim for hurtig og for overfladisk, og derfor gør de ham til omløbende budbringer. På den måde mener de bedst at kunne bruge hans evner. Undervejs på sin færd rundt på planeten kommer Klim til en række lande, hvor indbyggerne i hvert nyt land besidder særlige egenskaber, som udfordrer Klims måde at opfatte verden på. I Potu er det sådan, at alle har ret til at stille forslag om, hvad der bør ændres. Man bør dog tænke sine ideer grundigt igennem, før man offentligt fremsætter sine tanker. Blicher ens forslag godtaget, belønnes man. Afvises forslaget, bliver man hængt.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Billedet her, som stammer fra Robert Storm Petersens (1882-1949) illustrationer til *Niels Klim* fra 1941, viser Klims første møde med systemet.

Niels Klim synes, det er tåbeligt, at kvinderne har lige så meget at skulle have sagt som mændene. Han er selv træt af at være løber. Derfor foreslår han, at kvinderne skal fratages deres magt. Efter nøje overvejelse i rådet afvises Klims forslag, og han dømmes til døden. – Men fordi han er et ubesindigt menneske, benådes han og smides ud af landet.

Fra: <https://rundtomholberg.dk/>:

Læses i plenum: *Niels Klim* s. 138-142: "I det land der hedder Cocklecu ... frygten gav fødderne vinger": http://holbergsskrifter.dk/holberg-public/view?docId=niels_klim/Niels_Klim_overs.page&query=I%20det%20land%20der%20hedder%20Cocklecu&brand=default&hit.num=1&show.CommentLabel=true&show.second=komm&chunk.id=chap9#hit-1

Arbejdsspørgsmål:

1. Hvilket fortællelemæssigt greb bruges til at beskrive Niels Klims rejse til jordens indre?
 2. Karakterisér Niels Klim. Diskuter herunder hovedpersonens syn på forholdene i det land, han er kommet til.
 3. Hvad er det for temaer, der tages op i uddraget?
 4. Hvordan forholder bogen sig til oplysningstidens ideer?
 5. Diskutér: Hvis man skal lave en ideologikritisk læsning, hvad siger Holberg så om sin samtid? Kan teksten bruges til noget i dag? Er den stadig relevant? Giv eksempler? Giv eksempler på nutidige tekster, der behandler samme temaer som Holbergs tekst. Hvilke forskelle og ligheder kan I finde?
-

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 2: Forestillingskraft er handlekraft!

Kernestof: *Økotoxia*, af Ernest Callenbach, 1975/2024, s. 7-11 (forord af Jeppe Svan fra Den Grønne Ungdomsbevægelse), og s. 33-35 (romanuddrag).

Supplerende materiale:

- Skønlitteratur i P1: Farvel til dystopierne, 27.3.2024: (Nanna Mogensen i samtale med Jeppe Svan – dystopi/utopi) <https://www.dr.dk/lyd/p1/skoenlitteratur/skoenlitteratur-2024/skoenlitteratur-farvel-til-dystopierne-11032403133> (06:36-18:50)

Evt:

- Udsyn, P1: Aflyst håbløshed, 28.3.2024: <https://www.dr.dk/lyd/p1/udsyn/udsyn-2024/udsyn-aflyst-haabloeshed-11802401125> (Kasper Colling Nielsen i samtale med Kristian Leth – dystopi/utopi)

I modulet: 1) opsamling på læselektionen med udgangspunkt i læsefokus. 2) Lytte til "Farvel til dystopierne", 3) fælles læsning af uddrag af *Økotoxia*, af Ernest Callenbach, 4) Refleksionskrivning: evt. over påstanden om, at 'forestillingskraft er handlekraft'.

Læselektion: Jeppe Svan, 2024. Forord til *Økotoxia*, af Ernest Callenbach, 1975, s. 7-11

Læsefokus: Hvad mener Jeppe Svan med "at vi lever i et forestillingsfængsel"? Hvilke løsninger peger han på ift. at bryde ud af dette "fængsel"? Hvilke tanker gør han sig om forholdet mellem klimaaktivisme og andre typer 'progressive visioner'. Forklar med dine egne ord 'utopi' og 'dystopi', og overvej, hvad de to genrer kan tilbyde læseren.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 3-4: *Verdenshjertet*, Viggo Bjerring

Kernestofmateriale: Viggo Bjerring, af *Verdenshjertet*, 2021, Ekbátana (side 14-29, side 112-115 og side 203-205).

+ Fremtidsministeriet: Er vi en flok NPC'er m/ Viggo Bjerring, 2024:

[https://podcasts.apple.com/dk/podcast/er-vi-en-flok-npcer-m-viggo-](https://podcasts.apple.com/dk/podcast/er-vi-en-flok-npcer-m-viggo-bjerring/id1677162055?i=1000646589529)

[bjerring/id1677162055?i=1000646589529](https://podcasts.apple.com/dk/podcast/er-vi-en-flok-npcer-m-viggo-bjerring/id1677162055?i=1000646589529) (00:00-16:42) – Casper Skovgaard Petersen fra Institut for Fremtidsforskning interviewer Viggo Bjerring om opfølgeren til *Verdenshjertet*. I interviewet uddybes tematikkerne i *Verdenshjertet* og romanens forhold til samtiden udfoldes.

Uddragene af *Verdenshjertet* er udvalgt med henblik på at dykke ned i de fremtidsscenarier, som romanen fremskriver i ovennævnte uddrag af kapitel 1, 3 og 5 (som halvandet år efter dette projekts opstart er kommet endnu tættere på virkeligheden). Bogen kan imidlertid også læses som et værk, hvis tiden er til det. Den er spændende og let læst. Den kan også lånes som lydbog på biblioteket.

Romanen kan også læses med en lang række andre tilgange, fx med fokus på simulationsteori. Find inspiration i det undervisningsmateriale som lektor og Ph.d. Jacob Ølgaard Nyboe har udarbejdet for forlaget Ekbátana, 2022: <https://ekbatana.dk/butik/viggo-bjerring-verdenshjertet/>. En række af nedenstående arbejdsspørgsmål er desuden hentet herfra.

Supplerende materiale:

- "Det er en mærkelig realisme, men det er også en mærkelig virkelighed", Magasinet Atlas, 2020: <https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e79eef12>
- Litteraturen på langs, *Nyeste tid*, *Systime* (uddrag)
- "Hvad er science fiction?", Science fiction Cirklen: <https://www.sciencefiction.dk/articles/static/faq>

Begreber: eksperimenterende realisme, spekulativ fiktion, økokapitalisme, prekariat og kunstig intelligens (AI), ChatGPT

Introduktion til romanen (bagsidetekst)

"*Verdenshjertet* er en fremtids- og samtidsroman om et velfærdssamfund i opløsning. Her er de arbejdsløse blevet De Unyttige, økokapitalismen har vundet frem, og algoritmer har overtaget meget af arbejdet.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Alene i denne verden står Mads. Han er freelancer hos online- portalen Easyjobs, hvor han korrekturlæser koreanske sæbereklamer, redigerer pressemeddelelser og har andre småjobs for at få til dagen og vejen.

Endelig får han en stor opgave: at ghostwrite thrilleren *Sort og hvid*. Den bliver en bestseller, men da toeren skal skrives, begynder verden at smuldre omkring ham, bogstaveligt talt.

Verdenshjertet er en kuldslået roman om kunstig intelligens, kærlighed og kapitalisme. En filosofisk og humoristisk fortælling om at finde en mening med livet i en ensom tid.”

Nedenfor følger et kort resume af romanens første fem kapitler.

Kapitel 1 (Easyjobs): læs uddraget: side 14-29 (16 sider) / eller side 14-43 (30 sider). I slutningen af kapitel 1 kæmper Mads med at finde inspiration til efterfølgeren til succesromanen *Sort og Hvid*, og hans frustration over forlaget Syvtjernens tvetydige udmeldinger vokser i takt med, at han er ved at have opbrugt de penge, som den første roman indbragte ham.

Kapitel 3 (Teufelberg): læs uddraget: side 112-115 (2 sider): Hvad er gået forud i kapitel 2 (den svære toer)? I sin desperation tropper Mads op på forlaget, som har til huse i en mystisk villa i Espergærde. Da Mads insisterer på at få ”en eller anden nøgle til at komme videre” (s. 76) stikker forlagets litterære agent Ane Svensen ham et sæt nøgler til en lejlighed i Berlin. Efter lange overvejelser beslutter Mads sig for at tage til Berlin: ”med ét blev jeg voldsomt irriteret over al min skrøbelighed, mit vægelsind, jeg havde brug for at gøre noget nyt” (s. 78). Dagen efter Mads’ ankomst til berlinerlejligheden dumper et mystisk brev med et billede og en lille nøgle ind ad døren

I kapitel 3 fører billedet ham til højdedraget Teufelsberg i Berlin, hvor amerikanerne havde lytteposter under Den kolde Krig. Her mødes han med to unge brødre, som et par dage tidligere har hjulpet ham med at identificere, hvor billedet er taget, og sammen begynder de at udforske Teufelsberg.

Kapitel 5: (Hjertet): læs uddraget: side 203-205 (2 sider): Hvad er gået forud i kapitel 4 (Sen opvågning)? Efter en række mystiske tildragelser sender Mads sit udkast til opfølgeren til succesromanen *Sort hvid* af sted til forlaget Syvtjernen, der straks kvitterer med: ”Super! Lige præcis noget af det ”krudt” jeg efterspurgte [...] jeg tager den herfra!” samt en flybillet tilbage til København.

Tilbage i København venter Mads på sit honorar fra forlaget, men tiden går og pengene tikker ikke ind på hans konto, og han må derfor tilbage på Easyjobs for at klare dagen og vejen. Efter at have ventet i to måneder slipper hans tålmodighed dog op, og i en blanding af boblende frustration og sær opstemthed skriver han en vred sms til Ane Svensen, hvori han forlanger at få sine penge udbetalt. I

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

det sekund han har sendt beskeden, tikker en række sms'er ind fra Ane Svensen, hvor hun beder ham om at komme op til forlagets hus i Espergærde: "ASAP" (s. 200).

Læs evt. Weekendavisens anmeldelse af bogen for en uddybning:

<https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e8a219e6> (login med UNI-login)

Modul 3:

Lektie: Læs eller lyt (bogen ligger tilgængelig som lydbog på ereolen.dk): *Verdenshjertet*, 2021, Viggo Bjerring: side 14-29.

+ "Det er en mærkelig realisme, men det er også en mærkelig virkelighed", Magasinet Atlas, 2020:

<https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e79eef12>

Læsefokus:

1. Karakteriser romanens jeg-fortæller Mads. Tag evt. udgangspunkt i nedenstående:
 - a. Hvad er hans uddannelsesmæssige baggrund? Hvordan er hans nuværende arbejdssituation? Hvordan passer hans uddannelsesbaggrund til det arbejde, han udfører?
 - b. Hvordan er hans sociale liv? Hvilke relationer har han til venner og familie?
 - c. Hvad er hans mentale og fysiske helbredstilstand? Hvilke faktorer påvirker hans helbred?
 - d. Hvordan er hans livsstil? Hvordan spiser han, og hvilke vaner og rutiner har han?
 - e. Hvad er han god til – og hvordan bruger han sine talenter?
 - f. Er der træk hos fortælleren, der er genkendelige for dig? Kan du forbinde dig med ham? Skaber teksten sympati for fortælleren? I givet fald hvordan?

I modulet:

1. Arbejde med læselektien
2. Som det fremgår af bagsideteksten, karakteriseres bogen som "en fremtids- og samtidsroman".

Centrale begreber for science fiktion-genren er *mærkværdiggørelse* og *novum*, som du kan læse mere om i linket her: <https://www.sciencefiction.dk/articles/static/fag> ("Hvad er science fiction"). Kort fortalt handler mærkværdiggørelse om, at tekstens univers på samme tid er genkendeligt og fremmed. Noget afviger fra læserens velkendte univers og skaber en slags mental modstand eller fremmedgørelse. Effekten opnås typisk ved indførelsen af netop et novum; altså en markant samfundsændring eller et nyt teknologisk gennembrud.

- a) Hvilket novum eller hvilke nova er til stede i romanen? Hvor tæt lægger nybruddet sig op ad vores nuværende teknologiske og samfundsmæssige virkelighed?

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

- b) Hvor og hvordan opstår fremmedgørelsen i teksten? Hvordan arbejder romanen med en blanding af det genkendelige og fremmedgørende? Find nogle gode teksteksempler.
2. Gå en tur og lyt til interviewet med Viggo Bjerring: Fremtidsministeriet: Er vi en flok NPC'er, 2024: <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/er-vi-en-flok-npcer-m-viggo-bjerring/id1677162055?i=1000646589529> (00:00-16:42)
3. Opsamling i plenum + evt. refleksionsskrivning.

Modul 4:

Kernestofmateriale: Viggo Bjerring, af *Verdenshjertet* (2021), s. 14-29, s. 112-115 og s. 203-205

Supplerende materiale:

- Ursula K. Le Guin, *Om ikke at læse science fiktion*, 1994: s. 5-6 og 9-11:

Den amerikanske forfatter Ursula K. Le Guin (1929-2018) har skrevet nogle af verdens mest berømte sci-fi-romaner, både for børn og voksne. Hun har skrevet mere end 20 romaner og desuden poesi og essays. Den feministiske sci-fi, som man bl.a. kan læse om i hendes essay "Bæreposeteorien om fiktion", er en kæmpe inspiration for en hel generation af forfattere. Læs evt:

https://forfatterweb.dk/le-guin-ursula-k?check_logged_in=1, hvor du også kan se et uddybende interview med forfatteren).

Lektie: Læs uddraget af Le Guins essay: *Om ikke at læse science fiktion*, 1994: s. 5-6 og 9-11:

Læsefokus:

- a) Hvad siger Le Guin om relationen mellem de verdener, der skrives frem i science fiction-litteraturen, og vores samtid?
- b) Synes du, pointerne fra Le Guins essay kan overføres til *Verdenshjertet*? Hvordan?

I modulet:

1. Arbejde med læselektien: genrediskussion: science fiction <=> realisme, den spekulative fiktions karakteristika. *Samfundskritisk* litteratur vs. *engageret* litteratur.
2. Arbejde med romanens tematikker.
3. Refleksionsskrivning.

Opgave 1: Den teknologiske udviklings indvirkning på arbejdsforholdene (AI og ChatGPT).

1. Hvordan påvirker hovedpersonens arbejde hans hverdagsrutiner og -rytme, hans psyke og hans generelle livssituation?
2. På s. 17 reflekterer Mads over begreberne "arbejdsgiver" og "arbejdstager" og mener, at de to må være blevet byttet om. Hvad er hans pointe her?

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

3. Hvilken term bruges der om arbejdsløse i teksten (s. 17)? Hvad siger det om synet på individet og forholdet mellem individ og stat? Hvordan har velfærdsstaten udviklet sig i romanens univers?
4. Kan du komme på arbejdsområder og evt. konkrete selskaber, hvor arbejdsforholdene minder om dem, som Mads er underlagt? Synes du, at hans arbejdssituation er realistisk beskrevet?
5. Slå begrebet 'prekariat' op. Hvordan passer dette begreb på Mads' situation? Hvordan forholder bogen sig til denne udvikling på arbejdsmarkedet?

Opgave 2: Klimakrisens indvirkning på samfundsindretningen (ulighed/prekariat)

Læs siderne 112-115 og 203-205 fra *Verdenshjertet før arbejdet* med nedenstående spørgsmål:

1. Forsøg at beskrive, hvad der karakteriserer *økokapitalismen* ud fra beskrivelserne i teksten. Hvad er målet med denne økonomiske model? Hvad er hhv. positive og negative konsekvenser? Hvilke diskussioner og bevægelser i nutidens samfund er begrebet en kommentar til?
2. Virker økokapitalisme som et realistisk begreb og en realistisk udvikling? Er bogen pessimistisk eller optimistisk i forhold til et svar på klimakrisen?

Opgave 3: Den teknologiske udviklings betydning for forholdet mellem individ/fællesskab (ensomhed og udfordringen af den samfundskontrakt som Velfærdsstaten bygger på).

1. Vend tilbage til din karakteristik af Mads, og overvej, hvordan hans karakter afspejler forholdet mellem individ og samfund i romanens univers?

Refleksionsskrivning: De teknologier og samfundstendenser, som *Verdenshjertet* kredser om, bliver ofte diskuteret i den aktuelle samfundsdebat. Skriv en kort refleksion over, hvilken forskel, du synes, det gør at møde disse temaer gennem en romankarakter?

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 5-6: *I bin dein Mensch*, 2021, Maria Schrader

Kernestof: Maria Schrader: *I bin dein Mensch*, 2021 (kan ses på filmstriben.dk): Trailer:

<https://www.youtube.com/watch?v=eXC4t8EbKTo./> Alternativt: *Her*, Spike Jonze, 2013 (ligger ikke på filmstriben.dk)

Supplerende materiale:

- filmiske virkemidler: <https://filmcentralen.dk/grundskolen/filmsprog/filmiske-virkemidler>
- evt.: ”Drømmemanden er en lille filosofisk perle, der tager favntag med de eksistentielle spørgsmål, der rammer hårdt heri Ensomhedens århundrede”, Politiken, 2022: <https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e8ad30c6>

Begreber: humanoid/replika/avatar

Introduktion til filmen: Alma er en ambitiøs arkæolog, der arbejder på Pergamonmuseet i Berlin, hvor hun i årevis har forsket i kileskrift for at finde ud af, om der tegn på lyrik og poesi i verdens ældste kendte skriftsystem. Hendes chef beder hende om at være testperson i et nyt eksperiment, hvor hun i tre uger skal leve med en humanoid, en menneskelignende robot, der er skabt til at gøre lige præcis hende lykkelig.

Se filmen: *I bin dein Mensch*, 2021: filmstriben.dk (1 time og 44 minutter) – Arbejdsspørgsmål introduceres før visningen (se arbejdsspørgsmål på næste modul)

I modulet: 00:00-1.15:00 (resten som lektie til næste modul)

Modul 6:

Kernestof: Maria Schrader: *I bin dein Mensch*, 2021 (sidste 30 min)

Supplerende materiale:

- ”I forhold med en robot”, 2023, Dato – TV2’s nyhedspodcast: <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/i-et-forhold-med-en-robot/id1652536305?i=1000597353164>

Lektie: *I bin dein Mensch*, 2021: filmstriben.dk (sidste 30 min.)

Arbejdsspørgsmål: (introduceres før, I ser filmen)

- a) Hvad er formålet med, at Alma skal indgå i forsøget med humanoiden Tom?

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

- b) Karakteriser filmens hovedkarakterer Alma og giv eksempler på, hvordan de filmiske virkemidler bidrager til fremstillingen af hende.
- c) Beskriv udviklingen i Almas forhold til humanoiden Tom. Giv eksempler på, hvad det er, der driver denne udvikling, og hvordan den fremstilles filmisk.
- d) Analyser og fortolk indstillingen: 00:17:21-00:17:26.
- e) Sammenlign den samtale om eksistentielle spørgsmål, som Anna og Tom har i åbningsscenen (0:00:00-00:6:18) med scenen 01:10:00-01:15:00.
- f) Hvilken sammenhæng ser du mellem Almas arbejde og filmens tema, fx: Hvad har statuer, kunst og poesi – og robotter – tilfælles? Og hvad tilbyder de mennesket?
- g) I scenen 01:32:39-01:35:35 udfolder Alma sine tanker om, hvordan det at leve sammen med en humanoid både kan være det bedste, der kan ske for et menneske, og det værste. Hvad konkluderer hun og hvorfor?
- h) Diskuter disse betragtninger i forhold til filmens slutning.
- i) Vurder hvor tæt filmen *novum* afspejler vores nuværende teknologiske og samfundsmæssige virkelighed.

Walk: Lyt til podcasten: "I forhold med en robot", 2023, Dato – TV2's nyhedspodcast (ca. 22 min.)

Samtale i makkerpar:

- Ifølge en række eksperter og fremtidsforskere står vi netop nu på et afgørende tidspunkt i udviklingen af kunstig intelligens. De scenarier, de ser for sig, vil transformere vores liv – intet mindre. Fortæl din makker, hvordan du tror, denne udvikling kommer til at påvirke hans/hendes liv – både i forhold til arbejde, fritid og familieliv. Er han/hun enig?
 - Skriv jeres fælles refleksioner ned.
-

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 7: Fremtidsforskning på skoleskemaet

Kernestof:

- "Science fiction-forfattere forudsiger fremtiden", interview med Casper Skovgaard Petersen fra Institut for Fremtidsforskning, i Kulturen på P1, 2021 (filen ligger i materialemappen)
- *Supertrends*, 24syv (podcastserie): <https://open.spotify.com/show/5TrSRdOxo12ErsSaskej3Z>

Supplerende materiale:

- "Institut for Fremtidsforskning: Derfor skal fremtiden på skoleskemaet", *Mandag morgen*, 2021
- "Introduktion til fremtidsforskning" (filmforedrag med fremtidsforsker Liselotte Lyngsø ligger i materialemappen)

Begreber: fremtidsfærdigheder (futures literacy), megatrends, transformation, (fremtids)scenarie

Til underviser:

Ifølge artiklen "Institut for Fremtidsforskning: Derfor skal fremtiden på skoleskemaet", har vi "brug for nye og mere åbne former for undervisning og læring, der understøtter og stimulerer forestillingsevne, optimismen og handlekraften"¹. I den forbindelse introduceres begrebet 'futures literacy' (da: fremtidsfærdigheder), der er udviklet og defineret af UNESCO, og handler om evnen til at forestille sig, at fremtiden kan udspille sig på forskellige måder. I podcasten-lektionen siger Casper Skovgaard Petersen, at man i fremtidsforskningen "fremmaner alternative fremtider, som et værktøj til at provokere os selv til forandringer i nutiden, fordi fremtiden er multipel [...] intet er givet. Det er en løfterig tanke!" Med udgangspunkt i bl.a. dette citat skal eleverne arbejde dels som fremtidsforskere og dels som science fiction-forfattere.

I fremtidsforskningen, taler man om, hvorvidt en megatrend² er 'blød' eller 'hård'. En hård trend betegner en trend, som er uundgåelig og vil medføre en transformation i måden vi lever på, hvorimod en blød trend betegner en trend, som under de rette betingelser *kan* blive transformerende. Samtidig taler fremtidsforskere om, hvorvidt en transformation kommer hurtigt eller langsomt, hvilket afhænger af en række forhold. Blandt andet er de trends, som taler til menneskets iboende 'dovenskab' en sikker vinder. Ud fra disse betragtninger er det tydeligt, at den accelererende teknologiske udvikling er værd at beskæftige sig med.

¹ <https://www.mm.dk/politik/artikel/instituttet-for-fremtidsforskning-derfor-skal-fremtiden-paa-skoleskemaet>

² megatrends kan defineres som stærke udviklingstendenser, der ser ud til at fortsætte i meget lang tid, og som påvirker udviklingen i samfundet i en sådan grad, at de vil få afgørende betydning for virksomheder, organisationer og mennesker.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Se evt. dette link med fremtidsforsker Liselotte Lyngsø fra Future Navigator, hvor hun uddyber ovenstående. Brug det evt., hvis I vil arbejde mere indgående og mindre lærerstyret med denne tilgang. Fx ved at lade eleverne selv vælge en megatrend (fx fra Radio 24syv-serien: *Supertrends*), som de derefter udarbejder scenarier for.

<https://www.dropbox.com/s/vfhple999sh3ocg/Hvordan%20unders%C3%B8ger%20du%20fremtiden%20Liselotte%20Lyngs%C3%B8%20til%20dansk%20undervisning%2004032023j.mp4?dl=0>

Se også Lyngsøs slides med arbejdsopgaver – som du er velkommen til at redigere i.

Ud fra den betragtning at 'forsker' ikke er en beskyttet titel, kunne man evt. indlede med en diskussion om selve betegnelsen 'fremtidsforsker', og undersøge forskellige fremtidsforskeres uddannelsesmæssige baggrund.

Lektie: Lyt til "Science fiction-forfattere forudsiger fremtiden", interview med Casper Skovgaard Petersen fra Institut for Fremtidsforskning, i *Kulturen* på P1, 2021: <https://www.dr.dk/dr-laer/mediebiblioteket/kulturen-paa-p1-science-fiction-forfattere-forudsiger-fremtiden> (login med UNI-login) - 13 min.

- Noter 3-4 pointer fra podcasten, som du synes er vigtige.

I modulet:

"Som fremtidsforskere fremmaner vi alternative fremtider, som et værktøj til at provokere os selv til forandringer i nutiden, fordi fremtiden er multipel [...] intet er givet. Det er en løfterig tanke!"
(Skovgaard Petersen, C. – Institut for Fremtidsforskning)

Introduktion til fremtidsforskning:

I fremtidsforskningen, taler man om, hvorvidt en megatrend er 'blød' eller 'hård'. En hård trend betegner en trend, som er uundgåelig og vil medføre en transformation i måden vi lever på, hvorimod en blød trend betegner en trend, som under de rette betingelser *kan* blive transformerende. Samtidig taler fremtidsforskere om, hvorvidt en transformation kommer hurtigt eller langsomt, hvilket afhænger af en række forhold. Blandt andet er de trends, som taler til menneskets iboende 'dovenskab' en sikker vinder. Ud fra disse betragtninger er det tydeligt, at især den accelererende teknologiske udvikling er værd at beskæftige sig med.

Opgave: Træn dine fremtidsfærdigheder (futures literacy)

Gruppearbejde/pararbejde: Med udgangspunkt i ovenstående citatet skal I nu selv undersøge en 'megatrend'. Det skal I gøre som både fremtidsforskere og forfattere af spekulativ fiktion, idet I tager udgangspunkt i en kombination af: historisk viden, nutidig kontekst, tendenser i tiden, kreativitet og kunst.

1. I kan vælge 1) at arbejde videre med den bærende tematik i *Verdenshjertet* og *Ich bin dein mensch*: den accelererende teknologiske udviklings betydning for den sociale bæredygtighed og menneske maskine-relationen, eller 2) arbejde med en megatrend, I selv har spottet, eller 3) udvælge et podcastafsnit fra serien *Supertrends*. Lyt til afsnittet og noter, hvilke perspektiver værterne giver på den 'trend', som er omdrejningspunkt for deres samtale. *Supertrends*, 24syv: <https://open.spotify.com/show/5TrSRdOxo12ErsSaskei3Z>.
2. Skriv nu jeres eget scenarie, hvor I viser 'trendens' betydning/konsekvenser for en bæredygtig udvikling i forhold til fx: forbrug, retfærdighed, lighed, trivsel (jf. FN's 17. verdensmål).
3. Skriv en kort science fiction-novelle/spekulativ fiktion, hvor I forankrer jeres scenarie i en fortælling, der "provokerer til forandringer i nutiden". Brug evt. samme fortælle-mæssige greb som i Holbergs *Niels Klim* og i Ernest Callenbachs *Økotopia*: En udenforstående/en fremmed beretter om sit møde med denne 'nye' verden. I vælger selv, om det skal være en utopi eller en dystopi. (Elevtid: 4 timer).

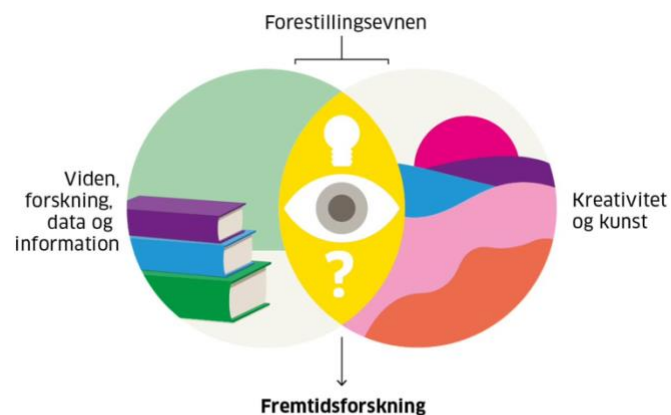
Megatrends

Hvem er jeg? Hvem er vi?

Individualiseringen er en langvarig megatrend. Nu tilføjer den nye aspekter i den sociale transformation. Valgmulighederne rækker nu helt ind i biologi og identitet, samtidig med at vi fusionerer med det digitale univers. Det rejser nye udfordringer og spørgsmål om individ, samfund, fællesskab og værdier.

Digitaliseringen løber hurtigere end fantasien

Digitalisering er en afgørende dynamisk enkeltfaktor i samfundsudviklingen. Den transformerer både økonomi, arbejdsliv og hverdag. Digitaliseringen skaber enorme udfordringer og muligheder. Så store, at vi umuligt kan analysere os frem til de rigtige svar og løsninger. Kreativitet, eksperimenter og agilitet får større vægt. Men også datasikkerhed og -etik

FIGUR 1 — Da fremtiden ikke eksisterer, kan vi ikke forske i den ud fra traditionelle videnskabsmæssige og akademiske krav.

Kilde: Finansforbundet, *Megatrends 2025+*, 2020
<https://www.finansforbundet.dk/dk/vidensbank/vidensbank-arkiv/megatrends-og-udfordringer-pa-det-finansielle-omrade/>

Modul 8-14: Kritik og engagement

I disse moduler ligger fokus på 'ruinen'. Ruinen som metafor for en kritik/et engagement, og som et udtryk for en omsorg for det skabte og tabte.

Modul 8: "Alvin" af *Efter solen*, Jonas Eika, 2018

Materiale: Jonas Eika: "Alvin" af *Efter solen*, 2018, Basilisk

Introduktion: "Novellerne er en slags undergang, hvor mennesket drives fremad af systemet, der fortsætter, selvom den fysiske verden omkring det enten er indhyllet i støvskyer fra den fysiske verdens kollaps eller dæmpet af klamme kropsvæsker, når det er mennesker og ikke bygninger, det går ud over." (fra anmeldelsen i Kristeligt Dagblad, 2018):

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/veludfoert-udgave-af-tidens-armod>

Læs Jonas Eikas novelle "Alvin" fra novellesamlingen *Efter solen*, 2018

Arbejdsspørgsmål:

- a) Hvor og hvordan opstår fremmedgørelsen i teksten? Hvordan arbejder novellen med en blanding af det genkendelige og det fremmedgørende? Se fx på:
 1. Hvilken betydning det har for din læsning, at jegfortællerens beskriver sin rejse som "en yderst fiktiv flyvetur"?
 2. fremstillingen af 'ruinen' af banken, sådan som den fremstilles i novellens indledning og i novellens slutning.
 - b) Karakteriser jegfortælleren – hvordan ser han på sig selv, og hvordan forholder han sig til sine omgivelser? Hvilket indtryk får du af ham?
 - c) Hvor tæt lægger novellens univers sig op ad vores nuværende teknologiske og samfundsmæssige virkelighed? Se fx på:
 1. Hvordan de økonomiske systemer/finanskapitalismen fremstilles i novellens univers.
-

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 9-10: *Spræng fabrikken*, Malte Tellerup, 2023 og Allan Otte, *Med ét er der en helt anden stemning i maleriet*, 2022

Kernestof: Malte Tellerup, af *Spræng fabrikken*, 2023, OVO press (s. 5-7, 13-20, 27-29, 45-48). Kan også læses som værk: (56 sider)

Supplerende materiale:

- Interview med Malte Tellerup i Skønlitteratur på P1 " Forfatteren som terrorist: <https://www.dr.dk/lyd/p1/skoenlitteratur-pa-p1>
- "Med ét er der en helt anden stemning i maleriet", 2022, Information: <https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e90081b5>. Om kunstmaleren Allan Otte.
- Læs evt. et afsnit en litteraturhistorie om den danske guldalder og den efterfølgende periodes fokus på den realistiske fremstilling (L.A. Ring, Jens Birkholm)
- Læs om romantikken (nationalromantikken, dansk guldalder) i en litteraturhistorie.

Begreber: grøn kapitalisme, økoterrorisme, nationalromantik, dansk guldalder

Den lille, stramt komponerede fortælling begynder der, hvor Tellerups roman *Hedeselskabet*, der udkom i 2020, sluttede. Tre unge, to mænd og en kvinde, denne gang hedder de Rasmus og Martin og Nanna, forsøger at etablere et andet slags liv på et nedlagt husmandssted i det nordvestlige Jylland. Andet slags liv skal forstås biologisk, de dyrker jorden efter andre principper. De laver husmandsstedets »artsræddelige ørken af en jord« om til »et spirende livsgrundlag for mad og mange væsener« (fra anmeldelse i Information, 2023).

Læs uddraget af Malte Tellerups kortroman *Spræng fabrikken*, 2023. (s. 5-7, 13-20, 27-29, 45-48). Kan også læses som værk (56 sider)

Arbejdsspørgsmål:

1. Sammenhold bogens titel, bagsidetekst og omslagsillustrationen. Hvilke forventninger til teksten får du?
2. Karakteriser fortælleren og den sproglige stil i de læste uddrag.
3. Hvilket indtryk får du af landskabet? Giv gode teksteksempler.
4. Hvordan fremstilles storbonden Mikkelsen? Hvad er det, der driver ham?
5. Hvordan fremstilles det første møde mellem Mikkelsen og de unge mennesker Nanna, Martin og Rasmus?
6. Giv en karakteristik af de unge. Hvad er det, der driver dem – før og efter mødet med Mikkelsen.
7. Lav en oversigt over de modsætninger, du kan få øje på i *Spræng fabrikken*.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

8. Hvor ligger fortællerstemmens sympati – og kan du evt. finde eksempler på, at fremstillingen af de unge menneskers handling er tvetydig?
9. Hvor tæt lægger *Spræng fabrikken* sig op ad vores nuværende teknologiske og samfundsmæssige virkelighed? Inddrag nedenstående billeder. Hvordan tror du, de to positioner, som *Spring fabrikken* fremskriver, ville forholde sig dem?
10. Diskuter om *Spræng fabrikken* kan karakteriseres som *spekulativ fiktion*. I så fald: hvilken samfundsmæssige virkelighed synes du, der fremskrives? Er den realistisk?

Information, 2023: Foto: Michael Drost-Hansen

Zetland, 2019.

Kreativ opgave:

Læs interviewartiklen med kunstmaleren Allan Otte "Med ét er der en helt anden stemning i maleriet", 2022, Information: <https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e90081b5>.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Opgave:

Lav en kollage med Allan Ottes billeder (søg på nettet) og evt. nogle af de billeder, han nævner i interviewet. (Fra 1800-tallet og starten af det 20. århundrede). Indsæt tekstcitater fra *Spræng fabrikken*/og eller interviewartiklen.

Din kollage skal diskutere Allan Ottes syn på forholdet mellem kultur og natur i Danmark, idet du inddrager din egen fortolkning af hans billeder.

Fernisering i klassen eller andet sted på jeres skole.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 11: *Efter København*, Christian Skovgaard, 2022

Kernestof: Christian Skovgaard, *Efter København*, 2022, Forlaget Forlæns

Supplerende materiale:

- Læs om romantikken (universalromantik, den romantiske helt/geni-tanken) i en litteraturhistorie.
- "At analysere tegneserier og grafiske romaner", *Textanalyse*, 2014, Systime eller <https://gettinggraphic.weebly.com/vocabulary.html> (engelsk)
- "Skabt og tabt", *Information*, 2022 (anmeldelse)
- <https://autologin.infomedia.dk/ms/unic?articleId=e8f7f755>
- "Han lagde København i ruiner", *Nummer 9*, 2022 (Interview med Christian Skovgaard Petersen): <https://nummer9.dk/artikler/interview/han-laegger-koebenhavn-i-ruiner/?fbclid=IwAR3mTFwT6cN4bqvPUMulSwu9YMtZHPptnyKw3DD5B01gouElRvdnqG6QUT0>

Begreber: postapokalypse, Dark Optimism, universalromantik, den romantiske helt

Lektie: læs uddraget af *Efter København*, 2022, af Christian Skovgaard (uddrag af prologen og 2. del)

Arbejdsspørgsmål:

- Hvilket scenarie skrives frem i *Efter København* og hvordan? Se fx på:
 - Romanens form og de gennemgående motiver.
 - Fremstillingen af vejrænomenene
 - Betingelserne for de overlevende
- Analyser samspillet mellem tekst og illustration i et selvvalgt opslag (fx filens s. 21)
- Sammenlign forsidens botaniske illustration af en mælkebøtte i alle livsstadier og en af de mange illustrationer af Københavns arkitektur (fx filens s. 6).
- Hvordan fremstilles forholdet mellem natur og kultur (det menneskeskabte) og med hvilken effekt?

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Casper David Friedrich, *Vandrerens over tågehavet*, 1818

Christian Skovgaard, *Efter København*, 2022

Som billederne ovenfor viser trækker *Efter København* på en række planer tråde tilbage til romantikken og victoriatidens England. Romanens titel og univers er fx inspireret af den engelske forfatter Richard Jefferies (1848-1887) postapokalyptiske roman *After London*, 1885. Også teksten, der ledsager romanens illustrationer i prologen, har et engelsk forlæg, idet den består af oversatte citater fra den engelske forfatter John Ruskins (1819-1900) forelæsninger "The Storm-Cloud of the Nineteenth Century", 1884. Begge var optaget af social ulighed og den begyndende industrielle revolutions konsekvenser for både mennesker og natur. Ruskin observerede stigende forandringer i vejret, som han forbandt med industriens forurening og manifesterede sig som unaturlige ansamlinger af sod og giftgasser i atmosfæren. Konkret beskrev han mærkeligt uformelige mørke skydannelser, der bragte sygdom og død med sig og misfarvede solnedgangene som mørkt blod. Hans forelæsninger blev afvist som uvidenskabelig rablende fantasi.

Hvordan bidrager oplysning om tekstens forlæg til din forståelse af romanen?

Efter prologens *world building* følger en fortælling om et ungt par, som skilles, fordi hun vil ind og udforske Københavns ruiner, mens han foretrækker at blive i deres hytte i byens udkant. Han søger som en ægte romantiker tilflugt i sin samling af bøger, grafiske blade og planteaftryk, mens hun begiver sig af sted med metaldetektor og et bykort. Han beslutter sig til sidst for at drage ud og finde hende. I den dagbog, han medbringer, kan vi punktvis følge det, man fornemmer, er hans forestillede dialog med hende. I romanens sidste opslag finder hans dagbog frem til hende. Analyser og fortolk romanens sidste opslag (filens s. 31-32).

Hvad synes du, det siger om romanens syn på fremtiden efter apokalypsen? Er det dystopisk, utopisk – eller...?

Undersøg begrebet: Dark Optimism. Og knyt det til *Efter København*.

Science fiction og spekulativ fiktion: Forestillingskraft er handlekraft!

Modul 12: *DSO 51*, 2018, Amalie Smith

Kernestof: Amalie Smith, *DSO 51*, 2018 (Lydværk): <https://www.arken.dk/samling/amalie-smith/51> e.DSO er et lydværk af Amalie Smith lavet til ARKENS udstilling Kære planet, den fjerde udstilling i udstillingsrækken Kunst i sollys, der udfolder sig i landskabet omkring ARKEN i sommermånederne.

Til underviser:

Henlæg undervisningen til en udendørslokation, hvor aflytningen af Amalie Smiths lydværk kan komme til sin ret: Området omkring museet Arken, eller en anden kyststrækning, et øde landskab, en forladt industrigrund eller lignende.

Arbejd med analysen af lydværket på lokationen = eleverne skal medbringe notesbøger – og høretelefoner.

Værket:

51 e.DSO består af en række lydoptagelser fra sommermånederne år 51 efter Den Sidste Olie. Optagelserne blev fundet lagret direkte i optageinstrumentet, da ARKEN blev genåbnet i år 324 Ny Tid.

Efter en data-arkæologisk restaurering er det lykkedes at afkode filerne og samle dem i et for nutiden hørbart format, som kan streames herunder.

<https://51edso.info/51-e-dso/>

- Lyt til værket i et par gode høretelefoner på den lokation, jeres lærer har valgt.

Læs nedenstående analysespørgsmål, så du har dem i baghovedet under aflytningen.

1. Undersøg værkets komposition
2. Hvilket scenarie fremmanes i **51 e.DSO** og hvordan? Indeholder værket fx klassiske science fiction-elementer?
3. I *Efter København* indsamles og restaureres fortidens bøger, hvad er det, lydværkets stemmer i **51 e.DSO** er optaget af at indsamle og kategorisere? Hvorfor?
4. Kender du til andre fortællinger, som handler om at udvælge og indsamle før en kommende altødelæggende katastrofe? Hvordan forholder **51 e.DSO** sig til denne fortælling?

Fælles analyse af værket.

Modul 13-14: lydværk

Gruppeopgave: 4-5 elever pr. gruppe

Opgave: et utopisk lydværk

1. Udvælg en lokation i jeres nærområde, og forsøg at finde ud af, hvordan der så ud tidligere, og hvilken forandring stedet har undergået.
2. Bliv enige om, hvordan I kunne tænke jer, at denne lokation tog sig ud i fremtiden, idet I har blik for betingelserne for både mennesker, dyr og natur. Hvad skal der til for at nå dertil? Forsøg at undgå at lade jer begrænse af, hvad I *tror* er muligt. Alt er muligt!
3. Skriv et manuskript til et lydværk, hvor forskellige 'stemmer' beretter fra en nær eller fjern fremtid.
4. Optag lydværket på lokationen.

Varighed: 5-10 min.

Præsentation af værker i plenum og afrunding af forløbet.